

Tema: Kvinnorna står för den största ökningen på Sveriges högskolor

Unga män ratar högre studier

Fler kvinnor än män går vidare till akademiska studier. Så har det sett ut i över 30 år och trenden mattas inte av. Tvärtom ökar gapet mellan könen under de kommande 20 åren.

Mellan 1990 och 2007 var det framför allt kvinnornas utbildningsnivå som steg, visar en rapport från Högskoleverket. Om mönstret håller i sig kommer hälften av alla kvinnor att

ha en eftergymnasial utbildning om 20 år, att jämföra med 39 procent 2007. Den beräknade utvecklingen bland män är inte ens i närheten, från 31 procent 2007 till 36 procent 2030.

– Det är en utveckling som har pågått ett längre tag och Sverige är inte unikt. Det här är ett fenomen i hela Europa, säger Gunilla Jacobsson, utredare på Högskoleverket.

I Sverige har trenden hållit i sig sedan 1970-talet, då flera kvinnodominerade, praktiska utbildningar fick högskolestatus. Sedan dess har kvinnorna varit i majoritet bland de svenska högskolestudenterna. Kvinnor avslutar dessutom sina studier i betydligt större utsträckning än män, som dominerar bland anhopparna.

I absoluta tal studerar fler män på högskola nu än för 30 år sedan. Högre studier lockar fler personer i dag än på 70-talet, men den stora ökningen har främst skett bland kvinnor, understryker Gunilla Jacobsson.

Den sneda könsfördelningen påverkar inte bara högskolan, utan även befolkningen i stort. För tio år sedan slog den dåvarande socialdemokratiska regeringen fast i sin budgetproposition att hälften av en årskull på sikt skulle ha påbörjat högre studier senast vid 25 års ålder.

Bland årskullarna födda 1980–1983 nådde kvinnorna detta mål med god marginal redan vid 24 års ålder, då 52 procent av dem hade påbörjat en högre utbildning. Bland deras jäm-

åriga män hade bara 37 procent vid denna tidpunkt gått samma väg.

Kvinnorna är numera i majoritet även på många traditionellt manliga utbildningar, såsom arkitekt-, tandläkar- och veterinärutbildningarna.

Kvinnodominansen borde rimligtvis avspejla sig högre upp i den akademiska världen och även i det övriga samhället. Men så är inte fallet. När det kommer till professorer väntas männen dominera med råge även om 20 år.

– Inom naturvetenskapen trycks till och med de kvinnliga professorerna bli färre,

från åtta procent i dag till bara tre procent 2030, vilket är konstigt eftersom lika många kvinnor som män disputerar, säger Gunilla Jacobsson.

Studievalen styr dessutom fortfarande till stor del av gammal klassisk könsuppdelning. Kvinnor söker sig oftare än män till utbildningar inom vård, skola och omsorg. Männen dominerar alltjämt på de tekniska utbildningarna. Till och med inom naturvetenskapen, där kvinnorna uttsett trycks ha tagit mycket mark, följer sig en könsuppdelad utbildning.

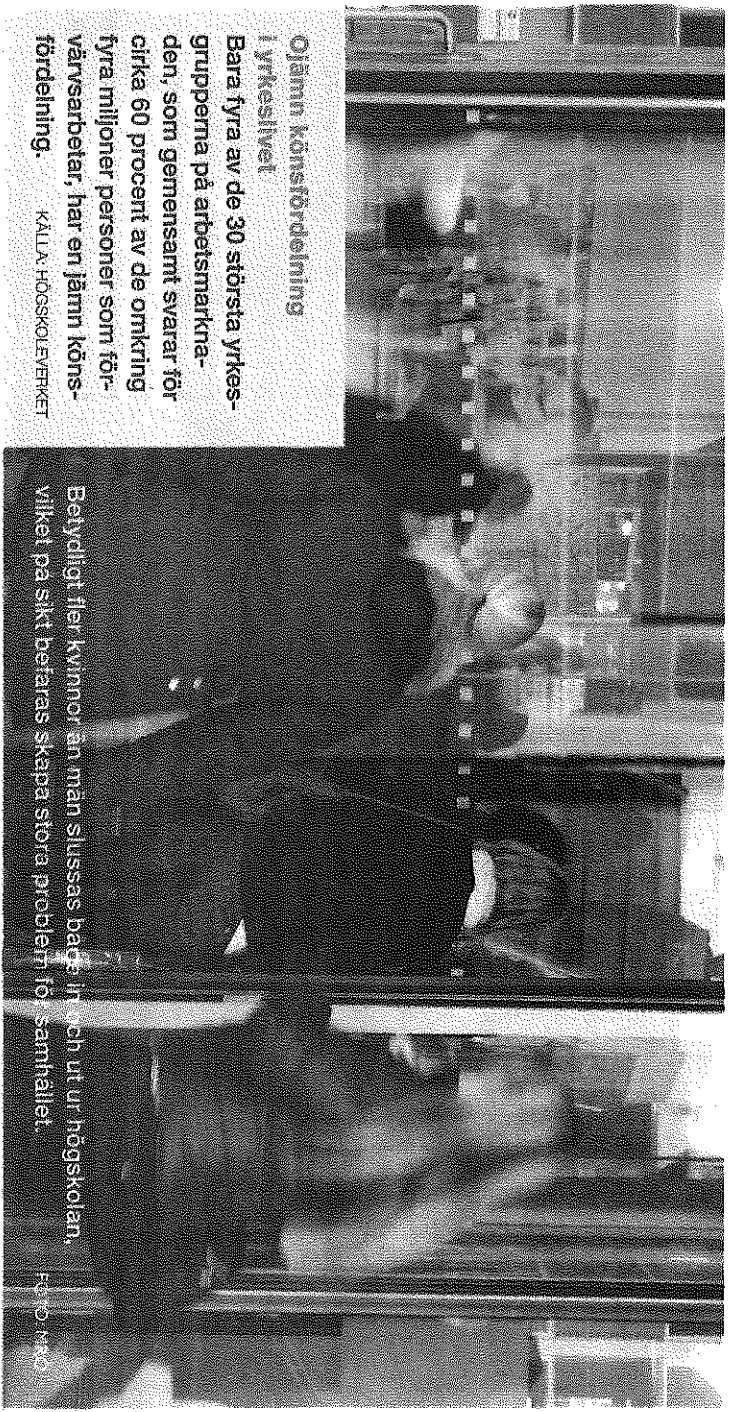
– Om man skrapar på ytan ser man att vissa utbildningar inom naturvetenskapen har en majoritet av män, medan andra har en majoritet av kvinnor, säger Gunilla Jacobsson.

Att männen trots sin totalt sett lägre utbildningsnivå trycks behålla greppet om samhällets toppositioner gjorde att Högskoleverket redan för två år sedan varnade för ett framtida Sverige med ett lågutbildat manligt proletariat, ett högutbildat kvinnligt proletariat och en manlig maktelit på toppen. En oroande utveckling.

Forskning visar att balansen mellan könen är en förutsättning för ett lands förmåga att hävda sig internationellt, inte minst som kunskapsnation, påpekar Gunilla Jacobsson.

– Det är inte bara en ideologisk fråga ur ett jämställdhetsperspektiv. Det handlar också om konkurrensförmåga och Sveriges plats i världen.

TEXT: JOHAN BENTZEL



Betydligt fler kvinnor än män slussas bäst in och ut ur högskolan, vilket på sikt betaras skapa stora problem för samhället.

FOTO: NRO

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Gammalkroppa skogsskola i Filipstad

Vartannat år antas studenter till det tvååriga skogsteknikerprogrammet vid Gammalkroppa, en privat högskola som drivs i stiftelseform. Nästa anläggningstillfälle är 2011. Även fortbildningar erbjuds.

> www.gammalkroppa.pp.se

SLU, Sveriges Lantbruksuniversitetet

Allt som lever och växer är föremål för lantbruksuniversitetets kunskapsinhämning och -spridning. Många av dess utbildningar kan du bara hitta här. Det handlar om djurhållning, matproduktion, skogsvård, stads- och landskapsmiljöer. Jägmästare, hortonom, hippolog eller veterinär är några av de

Johannelunds teologiska högskola

Huvudman för Johannelunds teologiska högskola är EFS, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen. Och huvudsakligen utbildas här präster för EFS och Svenska kyrkan. Men också annan teologisk utbildning hålls, och varje termin ger Johannelund i samarbete med Hagabergs folkhögskola en bibelskola.

> www.johannelund.nu

Beckmans Designhögskola

Tre utbildningslinjer erbjuds på Beckmans: linjen för reklam och grafisk design, form- linjen samt modelinjen. Undervisningen är både praktiskt och teoretiskt inriktad och intagning sker med hjälp av arbetsprover.

> www.kau.se

nings- och ytteknik – en utbildning med inriktning mot stål- verkstadsindustrin – samt ett treårigt program i audiovisuell produktion – för dig som vill komponera ljud/musik och bild med lika stor betoning på båda uttryck.

> www.dtu.se

Karlstads universitet

Ett ungt och modernt universitet med solen som symbol. Du har många egna valmöjligheter som student i Karlstad vad gäller utformning av utbildningsprogram, studietakt och huruvida du ska läsa på plats eller per distans. Karlstad utsågs till Sveriges bästa studentstad 2009–2010 av Sveriges Föreande Studentkårer, SFS. Kommunen erbjuder garanterad bostad till inflyttande studenter.

> www.kau.se

Tema: Kvinnorna står för den största ökningen på Sveriges högskolor

Nätverk ska motverka

Skolvärlden skriker efter män. Ändå vänder männen skolvärlden ryggen. Mats Olsson, adjunkt vid lärarutbildningen, har bestämt sig för att göra något åt saken.

Lärarutbildningen lockar allt färre män. Det leder till färre män i skolan, vilket i sin tur kan få konsekvenser för hur pojkar upplever sin skoltid och för de val de gör senare

i livet. En ond cirkel, som inte gynnar samhällsutvecklingen. Denna bild målas upp av många.

Mats Olsson, i grunden forskollärare men numera adjunkt vid lärarutbildningen, har valt att gå ett steg längre än att bara konstatera faktum. Förra året startade han nätverket Män på Lut (Lut = lärarutbildningen) med syfte att rekrytera fler manliga studenter, kritiskt granska lärarutbildningens innehåll samt på sikt förändra synen på själva läraryrket.

– Det ska inte vara ett underligt utbildningsval för killar, säger han.

Problemet är inte bara att få män sö-ker. Problemet är också att flera av de män som faktiskt börjar på lärarutbildningen slutar i förtid.

Mats Olsson ser ensamheten som en stor del av förklaringen.

– Först kommer de hit och tycker att det är kul att vara tämligen ensamma bland många tjejer. Men med tiden upptäcker de att det

finns en hinna mellan dem och den kvinnliga gemenskapen, säger han.

För många blir det extra tydligt under praktiken. De skickas ut i en kvinnodominerad värld och inser att det nog är så här det kommer att se ut under resten av yrkeslivet.

Till en början kan det förstås vara stimulerande att vara så pass uppskattad och eftertraktad som en man ofta blir, just för att han tillhör en eftertraktad minoritet. Men i

Utländska studenter

ger fler män
Om man räknar bort de utländska studenterna som finns vid de svenska universiteten och högskolorna blir kvinnodominansen ännu större, eftersom det är fler utländska män än kvinnor som väljer att läsa i Sverige.

KALLA: HÖGSKOLEVERKET

Stort lönegap bland högskoleutbildade

Ju högre utbildningsnivå, desto högre lön. Det gäller för både könen. Men oavsett utbildningsnivå har män högre lön än kvinnor. Störst skillnad är det i gruppen med minst treårig eftergymnasial utbildning.

KALLA: HÖGSKOLEVERKET

Så många studerar

2009 fanns det 340 000 studenter vid landets universitet och högskolor plus 17 000 forskarstuderande.

KALLA: HÖGSKOLEVERKET

**I sina egna ögon
är man en individ,
i andras en
representant
för manligheten.**

MATS OLSSON

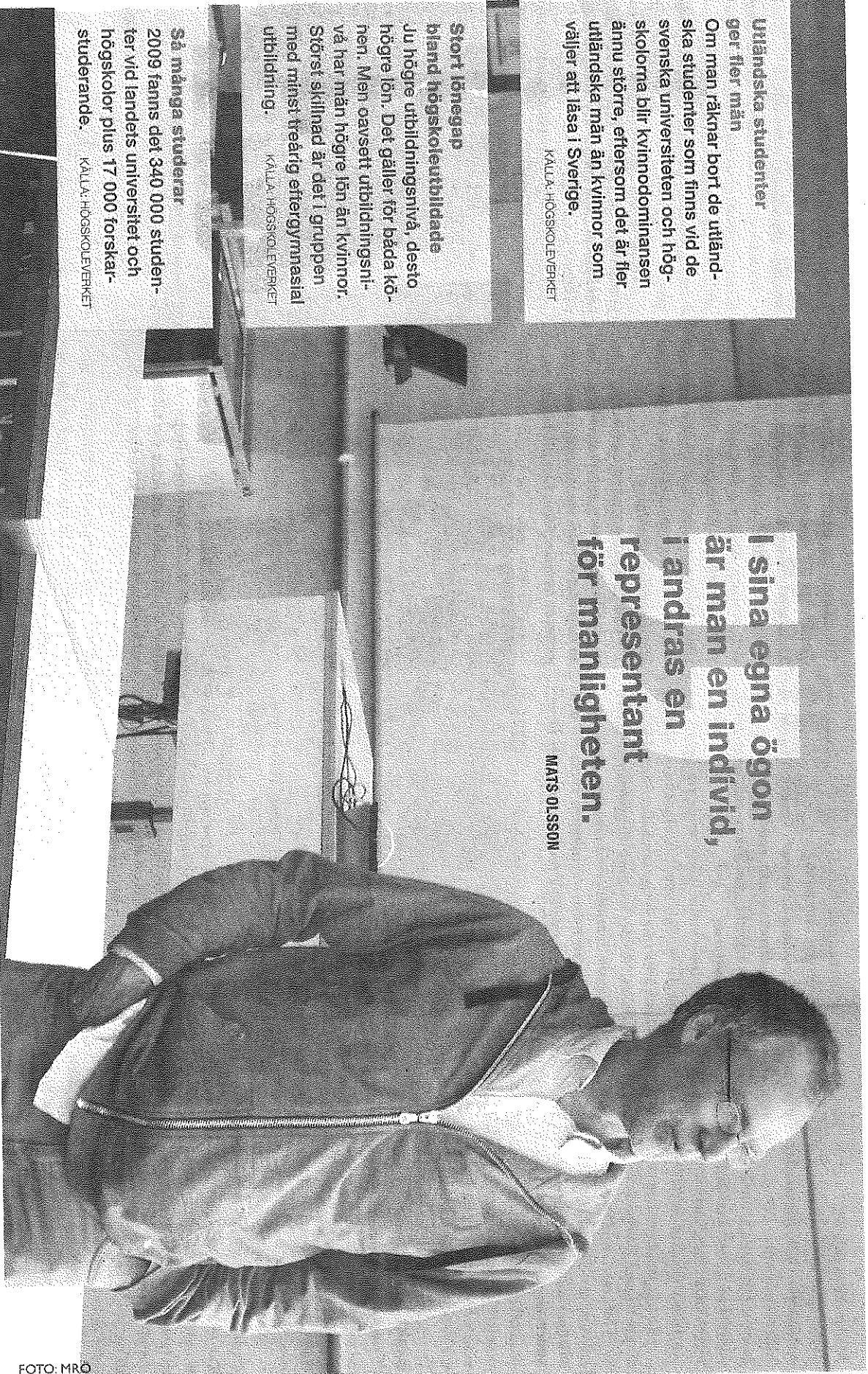


FOTO: MRÖ

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Dramatiska institutet

Gemensamt för alla linjer är kurser i konstnärlig gestaltning. Beckmans har också en kvällsskola, där man kan gå en avgiftsbelagt ettårig utbildning inom Reklam och gransk form, Mode eller Form.

> www.beckmans.se

Dans och Cirkushögskolan

Danshögskolan grundades 1978 och heter från och med i år Dans och Cirkushögskolan. Den är belägen på KTH campus i Stockholm. I år sker intagning till fyra olika utbildningsprogram: dansutbildningen samt tre olika danspedagogutbildningar. Cirkusutbildningen kommer att nästa gång ges ht 2011, och koreografiutbildningen vt 2012.

> www.danshögskolan.se



FOTO: SXC

DI är en en statlig konstnärlig högskola som utbildar för professionell verksamhet inom film, radio, tv och teater. Anläggning sker med hjälp av arbetsprover och utbildningen sker till stor del i form av praktiska produktionsövningar. De flesta grundutbildningar har an-

läggning varannat år. Utbildningar som ges i höst och som det fortfarande finns tillfälle att söka till är: Teatertechnik, Internationell scenkonstproduktion, Perukmakeri, Bas- kurs i film samt Mötesplats - MusikTeaterLandskap. Från och med sommaren 2011 kommer verksamheten vid DI att slås ihop med Teaterhögskolan.

> www.draminst.se

Ericastiftelsen

I uppdrag av staten och Stockholms läns landsting bedriver Ericastiftelsen högskoleutbildning och erbjuder psykotapeutisk behandling för barn, ungdomar och deras familjer. Forskning och metodutveckling, utbildning och behandling sker under samma tak. Psykotapeututbildningarna är inrik-

tade på behandling av barn och ungdomar, och kräver olika typer av grundutbildningar för deltagarna. Även andra typer av specialiserade kurser och seminarier ges.

> www.ericastiftelsen.se

Ersta Sköndal högskola

Denna högskola bildades 1998 genom sammanslagning av verksamheter vid Ersta diakoni och Stiftelsen Stora Sköndal. Den bedriver utbildning och forskning inom diakoni, etik, kyrkomusik, socialt arbete, teologi och vårdvetenskap. Tillsammans med St Lukas utbildningsinstitut ges psykotapeututbildningar i Stockholm, Göteborg, Lund och Luleå.

> www.esh.se

mansflykten

det ligger också en massa förväntningar, som inte alltid går ihop.

– Man förväntas skapa en motvikt till omsorgskulturen. De ska komma in och vara vilda och bläsa lite liv i verksamheten. Men de ska också skapa ordning och reda. Samtidigt får man inte vara traditionellt manlig, säger Mats Olsson och tillägger:

– I sina egna ögon är man en individ, i andras en representant för manligheten. Har man då egna klivna känslor inför vad manlighet egentligen är, så blir det ett stort problem.

Skolvärlden betraktar sig själv som konsneutral, påpekar Mats Olsson, som menar att det är en naiv inställning. Lika ofrukt-

samt är det att skylla mansflykten helt och hållet på traditionella förklaringar som låga löner och låg status, anser han.

– Då lägger man orsaken utanför skolans värld och säger bara att "sådana är männen". Jag menar att lärarutbildningen som kultur är präglad av kvinnliga värden.

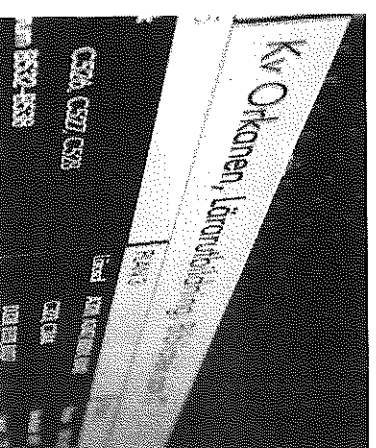
Det slår sedan igenom i hela utbildningssystemet, vilket påverkar pojkars studiemot-

tivation. Som Mats Olsson ser det har denna utveckling förvärrats.

– Vi famlar efter en förklaring till varför pojkarna inte tar skolan på samma allvar som flickorna.

Han vill inte att hans synpunkter ska upplevas som kritik av kvinnliga kollegor. Snarare handlar det om att lägga till saknade bitar än att dra ifrån andra. Det behövs ett komplett pussel för att båda könen ska känna sig hemma.

TEXT: JOHAN BENTZEL



Lärarutbildningen hör till de utbildningar som tappar allt fler av sina manliga studenter. Färre män i skolan kan i förlängningen förvärra snedrekryteringen till högre studier.

FOTO: MRÖ

„Hellre pedagog än man”

Att välja utbildning på tvärs mot förväntade könroller innebär stora utmaningar både under studietiden och i yrkeslivet.

Johannes Elfström, Patrik Ehlöw och Robin Andersson utbildar sig till fritidspedagoger och har faktiskt ganska många manliga studiekamrater.

– Det är ovanligt, om man kollar på resten av lärarutbildningen, säger Johannes Elfström.

Exakt hur stark kvinnodominansen är inom yrket insåg han under sin praktik.

Han hamnade i ett slags identitetskris. Att han var man gjorde honom genast mycket uppkatad. Samtidigt ville han inte bete sig som en traditionell man, vilket å andra sidan hämmade honom.

– Jag tycker om att spela fotboll med barnen, men det vågade jag knappt göra. Jag ville inte gå in i en typisk mansroll. Jag ville hellre vara en pedagog än en man.

Robin Andersson tror att kvinnodominansen kan skrämma vissa män.

– Personligen har jag inga problem med det. För jag tänkte inte direkt att "oh, här finns mycket kvinnor". Jag ser oss mer som människor allihop.

Inte heller Patrik Ehlöw reflekterade i såda-

na banor när han gjorde sitt val, även om han förväntade sig fler kvinnor än män.

– Nu har vi läst tillsammans med barn- och ungdomsvetenskap och då har vi varit fem procent killar. Men när vi började läsa huvudämnet blev jag nästan förvånad över att vi var nästan femtio procent killar. Men det har nog att göra med att fritidspedagoger inte är som andra lärare, säger han.

Därmed inte sagt att de inte har fått stå till svars för valet av utbildning.

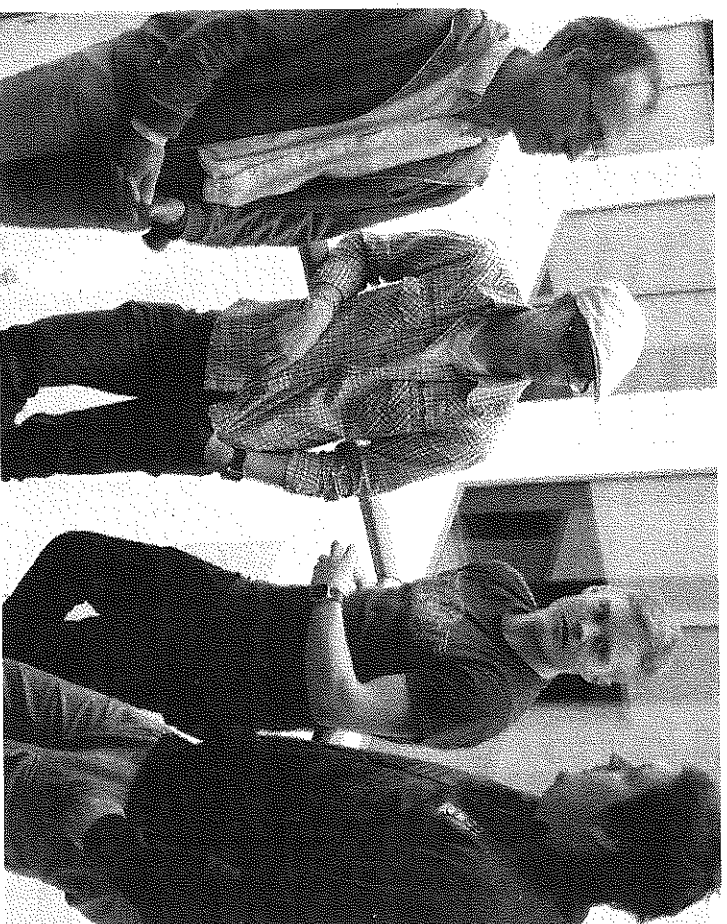
– Rätt många höjer på ögonbrynen, när man säger att man läser till fritidspedagog, säger Johannes Elfström.

Det är en möjlig förklaring till bristen på manliga lärarstudenter. En annan är lönen. Flera års studier för att få en medelmåttig lön känns kanske inte så lockande.

Robin Andersson bryr sig inte personligen om pengarna, han valde utbildning enbart efter intresse, men tror att förväningarna och värderingar hemifrån spelar stor roll. Det får de kvinnliga studiekamraterna att reagera.

– Det är jättegäskigt om det är så att män känner en så stark press att man offerar ett livslångt intresse för några tusenlappar, säger Jessica Morin.

De kvinnliga studenterna berättar att de i stort sett bara har fått uppmuntrande kommentarer av omgivningen. Samtidigt är den



Adjunkt Mats Olsson med Robin Andersson, Patrik Ehlöw och Johannes Elfström, som alla utbildar sig till fritidspedagoger och som snart kliver ut i ett kvinnodominerat yrkesliv.

FOTO: MRÖ

rådande uppfattningen att det behövs fler män i skolan. Därmed blir männen mer attraktiva på arbetsmarknaden enbart på grund av sitt kön. Obalansen skapar således problem även för kvinnorna, som också förväntas stå för

TEXT: JOHAN BENTZEL

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

→ Gymnastik- och idrottshögskolan, GIH

GIH är med snart tvåhundra år på nacken världens äldsta lärosäte som fokuserar på idrott. Skolan, som är belägen i Stockholm, utbildar idrottslärare, hälsopedagoger och tränare. GIH samarbetar såväl med andra lärosäten som med Riksidrottsförbundet och Sveriges Olympiska Kommité.

> www.gih.se

Handelshögskolan

En privat högskola i Stockholm med högt internationellt anseende. Enligt en egenhändertaget sammanställt ny rapport har 94% av högskolans studenter arbetat tre månader efter examen. Tre olika ekonomie kandidatprogram erbjuds, varav ett i Riga. Också hö-

gre utbildningar finns att tillgå.
> www.hhs.se

Karolinska Institutet

I år fyller KI 200 år. Här har många viktiga medicinska upptäckter gjorts, och en majoritet av våra svenska nobelpristagare i medicin kommer från Karolinska Institutet. Läroanstalten erbjuder flest medicinska utbildningsprogram i Sverige. Här kan du bli allt från audionom till tandtekniker. Förra året startade också KIs folkhälsoakademi, som ska samordna och bidra till utveckling av folkhälsovetenskaplig forskning, utbildning och strategiskt folkhälsoarbete.

> www.ki.se

Konstfack

Sveriges största konstnärliga högskola ligger nära Stockholms innerstad, i kulturmärkta funktisbyggnader. Inom konst-, design- och konsthantverk erbjuds konstnärlig kandidatexamen inom sin olika fält - t ex industridesign, keramik & glas eller textil - samt masterexamen inom åtta fält. Däröver finns ett

lärarprogram, men också ett antal fristående kurser för yrkesverksamma och företag.
> www.konstfack.se

Kungliga Konsthögskolan

på Skeppsholmen i Stockholm, grannar med bl a Moderna Museet och Nationalmuseum, ligger KKH, en skola med rötter som sträcker sig tillbaka till sjuttonhundratalet. Den huvudsakliga utbildningen här består i kandidat- samt masterprogram i fri konst. Under lärotidens gång får eleverna arbeta självständigt i olika konstnärliga tekniker, såsom måleri, skulptur eller digitala media. Olika typer av påbyggnads- och projektutbildningar erbjuds också.

> www.kkh.se

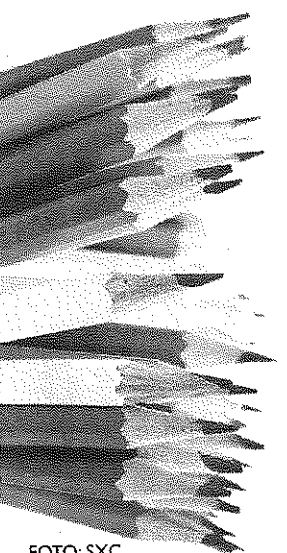


FOTO: SXC